

Toldstrup: Uden Kamp — ingen Sejr. (Aros 1947).

Det er vigtigt, at Danmarks vilkår under besættelsen bliver klarlagte. Vi må søge at samle så mange efterretninger som mulig til eftertiden, så den kan forstå denne epoke i dansk historie, lære af dens begivenheder på ondt og godt og dømme retfærdigt om det slægtled, som havde ansvaret for katastrofen den 9. april og for de begivenheder, der fulgte efter.

En del forhold af militær betydning kan vel ikke behandles i dag. Men i det store og hele vil det være muligt at skildre ikke blot de dramatiske begivenheder, men også det mere fredelige dagligliv under besættelsens tryk. En stor litteratur har allerede set dagens lys. Men stadig er der mange problemer, som ikke er tilstrækkelig belyst, ofte står udsagn mod udsagn, mening mod mening. En objektiv videnskabelig bedømmelse er endnu ikke mulig, og mange af de udgivne værker bærer præg af deres forfatters lidenskabelige indstilling over for besættelsestidens mange problemer. Det gælder også den bog, som Toldstrup (alias Fabrikant A. I. Jensen) har udgivet om sin virksomhed som chef for Region I og nedkastningschef for Jylland. Han vender sig ikke blot mod politikerne, men også mod de officerer, der tog del i modstandskampen: »den militære klike«. Ingen, der har læst »Uden Kamp — ingen Sejr«, kan tvivle om, at dens forfatter er en mand med stærke lidenskaber — en kampens mand. Men det var vel også først og fremmest den slags mænd, vi havde brug for, da fjenden var i landet. Lad være, at synspunkterne i bogen kan diskuteres, og at enkelthederne måske er forkerte, i hvert fald læser man med beundring fortællingen om Toldstrups og hans kammeraters mod og dumdristighed, udholdenhed og uforfærdethed, en fortælling om danske mænds dåd, der er mere spændende end nogen roman. Og ingen vil kunne benægte, at historikerne her har fået et værdifuldt materiale at arbejde med.

J. H.